

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

diculus post diurnas sanè morborum & mortis in se contumelias, cum ultimam demum à morte plagam expectaret, jam prope in labris stante animà, tantum tamen vocis & spiritus collegit, ut cum iis, quos sibi præsentibus habebat, Psalms Davidicòs concineret: quo in concentu subitò manum attollens, Silete, inquit, silete: an non aliam è cælo symphoniam audistis? Simul ipse vocem continuit, & fixos oculos cælo attendens, iuter mirandam hanc tam suam & adstantium, quam Cælitum harmoniam, naturæ concessit felici somno.

En tibi mendicium quidem, sed Angelis & Christo familiare, sub ipsum vitæ finem & cantantem & expirantem.

Recentius est, quod D. Antoninus Florentinus Præsul de Antonio Paduano commemorat. Hic, cum ei se Christus sub mortem vivendum præbisset, tantis repente solatiis inundavit, ut quidquid vocis in frigente jam corpore reliquum latebat, expromeret. Ita, quæ vocis & animi contentione potuit, hymnum illum cantare & sub eius est: O gloria Domina, excelsa super sidera. quo in cantu ad meliorem illam cæli musicam transiit.

§. VII. Confirmantur dicta; Christus sub cena clausulam cantans proponitur.

Ad sine igitur, proximè ante suas exequias viros Deo conjunctissimos hilariter cantasse, & id Dei Filio concessum negabis, qui difficillimum illud velle mori, eo potissimum ultimo vespere docere nos voluit? Nec inertes habuit discipulos. Reperti sunt invictorum Martyram complures, qui cum ducerentur, cum flagellarentur, cum assarentur, cum membratim discerperentur, inter ungulas & pedines ferreos, inter cataractas & flammam medii, riderent tamen, plauderent, & carmen triumphale canerent. Ut taceam alios omnes, Eustratus heros inter Christianos invictissimus, quod & Metaphraste disco, post plurima eaque exquisitissima cruciamenta testamentum condidit, è quo facultatum suarum pars maxima cederet egenis, pars fororibus, pars terra Martyrum administris. Hoc facto, è manu Sebasteni Præsulis sanctissimum Eucharistie ferculum accepit. Postera luce Agricola judex decretoriæ sententiæ fulmen in eum jacit, & vivum flammis comburendum rogo addidit. Cumque Eustratus ardenti pyræ propinquus jam graderetur, hilari vultu cantionem orsus est, eaque fuit constantiâ, ut sic cantans assultantes flammarum vortices subiret, nec fermè priùs canere desineret, quam vivere.

Tuo hæc exemplo, Christe, tui athleta fecerunt, tuo hæc poterunt subsidio. Ducem suum Christum, post decantatum hymnum ad vincula & mortem progressum esse sciebant; quocirca & ipsi plus quam Spartanâ nobilitate ad ignes, ad bestias, ad cruces, læti & cantantes profilerunt: & ut Pythagorei ad lyram in somnum, ita ipsi ad modulatum in mortem obdormierunt. Quin imò & barbaræ gentes hoc etiam posse conatæ sunt. E Sogdianorum captivis, Curtius id refert, triginta nobilissimi ad Alexandrum Macedonem perducti, ut per interpretem cognoverunt, jussu Regis ad supplicium fertrahi, carmen lætantium modo canere, tripudiisque & corporis motu gaudium animi ostentare cæperunt. Admiratus Rex tantâ magnitudine animi oppetere mortem, revocari eos jubet, causam tam effusa lætitiæ, cum supplicium ante oculos haberent, requirens. Illi, si ab alto necarentur, tristes morituros respondent, nunc tanti Regis jussu cadere honestam sibi mortem videri, quam & carminibus sui moris, lætitiæque celebrarent. Ita vel barbari amore virtutis supplicium plausu exceperunt. At Servatoris exemplum fortius æmulati sunt Christiani heroës, cum dux eorum etiam turpissimam mortem pfallendo sit aggressus. Videte ergo mihi cæle-

stem hunc ducem Christum, milites suos ad certamen sacro classico animantem. Videte mihi, obsecro, mansuetissimum Davidem, ferocientis Saulis furias citharâ tranquillantes. Attendite candidissimum cygnum, flebilibus numeris mortis suæ præudentem. Considerate verum hunc Orpheum non silvas aut saxa, sed crucem, flagella, spinas suis fidibus ad se trahentem. Aspici- te amantissimum patrem inter duodecim filios manus cælo attollentem, remotisque mentis grassas agentem. Ceinite verum Episcopum inter suos Clericos aeterno Patri laudes concinentem. Intueamini optimum Magistrum suis discipulis modulos præeuntem atque præmonstrantem. Considerate, quæso, & videte, ut verus Pythagoras ad nocturnam musicam pæne in mortem obdormiat. Ecce, ut vigilantissimus pastor inter paucas oviculas, dum foris ululant lupi, piâ se modulatione soletur. Tacete jam mihi deinceps Sirenes omnes, & omnes Orphei, Amphionas nullo aut Arionas, sed nec ullos jam Orlandos exaudio. Meum ego Christum hymnifero vultu epulas suas coronantem, præ omni melliflora harmoniâ delectabiliorem attendam. Tamest non tantam ille jucunditatem auribus, quam mentibus utilitatem canore suo adferat. *Sonet vox tua, Domine Jesu, (cum castissimâ sponsâ loquor) in auribus meis. Vox enim tua dulcis.* Sed & vos nunc adeste Cælestes, adeste beatarum agmina mentium. Et quid modò siletis? nõane vos ante annos triginta quatuor ad istius Regis vestri cunabula lætum pæna cecinitis? ubi nunc hymnus ille vester, *Gloria in altissimis Deo*: Itane jam omnino solo cælo musica concinit? Dicamne vos etiam mærore tangi & luctu? Dum olim in Bethlæo præsepi hic Princeps vester lacrymaret, vos per auras innumeris vocibus cantabatis. Ecce hic idem ipse Rex vester modò Hierosolymis in cenaculo hymnum inchoat post mensam: & ubi voces vestræ, quæ præcinentem prosequantur? Quid hoc res esse dicam? quod istud est tam triste cæli silentium? Latet, credo, latet infandum, immane, sanguinolentum spectaculum, quod ipse sol avertus execrabitur, quod movens terra damnabit, quod cautes non mutæ detestabuntur. Urget, eheu! infontem filium summi Parentis ira, nec nisi fuso filii sanguine vult mitigari. Crastinus dies ah quos cruogis torrentes cernet stillatim & guttatim morti propinabitur virgineus sanguis. Hæc ego perorare desino. Pro me nunc petra loquantur, clament saxa, & clamando rumpant, mugiat terra, cælum infremat, expalleant astra, plorant atque lugeant universa. Sed ò utinam in tantâ rerum omnium comploratione solus homo possit non ridere!

CAPVT II.

Christus moriturus suæ mortis exordium ab horto ducit.

Ab horto nobis intentus, ab horto vita & salus. In paradiso cæpimus mori, in oliveto lugeri jam morui, in horto demum reviviscere. Ad hortum Christus è cenaculo pridie mortis suæ prodit. In hunc ipsum hortum nobis etiam prodeambulandum, atque Servatoris ad oliviferos colles festinantis uestigia sunt legenda. Sequamur ergo rei pro nobis reum, atrati pro nobis fordidatum, mæsti pro nobis anxium. Diverfos Christus hortos habet, cum sit amans hortorum. Hortus illius est mundus, hortus est Ecclesia, hortus est casta anima. Hortum olivarum ingreditur, ut mundum restaret, Ecclesiam illustret, animam recuperet.

Sed qualis est hortus iste, in quo pro deliciis angustia, pro relaxatione mæror, pro ambulatione formido & pavor, dolor pro voluptate; pro plantulis tormenta, pro flosculu catenæ, pro arboribus fustes, lanceæ, faces, pro favoniis suspiria, pro fonticulis sudores, & h

Cantic. 6. 2. v. 14.

Luc. cap. 26. v. 14.

Horti Christi diversif.

hæc

hæc

hæc

• & hi sanguinei? In hoc horto Magister humilitatis trīstatur, orat, cum morte luctatur; discipuli dormiunt, produnt; fugiunt. Magister post sanguineum sudorem capitur, ligatur, abducitur. De quibus omnibus is optime diceret, qui suos potius oculos ad flendum, quam ad dicendum linguam, aut ad scribendum pennam erudiret, malletque religiosis lacrymis quam selectis sententiis hoc Christi morientis exordium commemorare. Ne tamen Domino JESU quidquam obsequi negemus, conabimur & calamo illum morientem, aut mori incipientem, quibus licuerit coloribus, depingere. Et utinam, o bone JESU, quod unice opto, hanc tuam morientis effigiem omnium animis possim affigere. Cum curā igitur, & quo possim studio, hoc institutum meum prosequar. Quia igitur, o JESU mi suavissime, in horto cepisti mori, ab horto mortis tuæ initium ducamus.

§. I. De oratione Christi in Horto.

Prototypon oratoris à Christo relicti & observandum.

A CENÀ Christus ad hortum exiit non legendis floribus, sed fundendis precibus. Oravit, & oraturis omnibus ideam atque prototypon seipsum dedit. Nam I. locum elegit orationi opportunum. Hortus erat inter olivola oliveta, ab urbe & ortu strepitu secretus. Hunc adiit, sed & in ipso horto secretiorem sibi locum quaesivit Christus, suam ipse servans legem de claudendo ad incundas preces cubili. Omnis hortus hunc nobis hortum representet. II. Tempus nocturnum, ab omni precum impedimento liberum, orationi suae constituit. III. Situs corporis in hac oratione singulariter observandus. *Positis genibus, procidit in faciem suam.* Nimirum non perfunditorie precaturus genua flexit, faciem terrae allisit; nec dubitem, quin supinas manus & passa brachia caelo extulerit. Videte caeli Dominum à seipso terrae affixum, priusquam ab aliis affigeretur cruci. Elixum videte, ut sese super spinosam & sterilem terram contrahat, illamque rore sanguineo fecundet, ne deinceps spinas & tribulos germinet, sed bonis fructibus abundet. IV. Oravit tertio eundem sermonem: *Pater mi, si possibile est, transcat à me calix iste, veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Et factus in agonia prolixius orabat. Non ad unam horulae partem, sed ad ipsas tres horas, ut dicemus, ardentissimam hanc orationem extendebat. V. Eo tempore oravit Dominus, quo aliis minime libuisset orare. Cœperat quidem pavore, tadere, contristari & maestus esse. Fatebatur palam: *Tristis est anima mea usque ad mortem; sustinete hinc, & vigilate mecum.* Quis tantis affluens angoribus ad orationem tam ardentem promptus ac paratus est? Ideo quandoque tantò attentius & prolixius orandum, quantò minus orare allubescit. VI. Reverentiā in Patrem & affectu maximo precatus, *Pater mi, abba Pater.* Discamus, obsecro, preces Deo adhibere ignotiores, easque affectibus distinguere melioribus. Oratio & ossa cum frigent, ingratus cibus, & fatuus. VII. Oravit obedientiā, & suae ad Patris voluntatem conformatione summā. Hinc in illa tertium repetita: *Non quod ego volo, sed quod tu. Non mea, sed tua voluntas fiat.* Hic suam quisque somnolentiam cum Domini sui vigilantia, suum teporem cum illius fervore, suas animi vagationes cum illius attentione, suam desidiam & languorem cum illius sanguineo sudore conferat. Discamus Domini exemplo rem nullam aggredi, nisi oratione præviā. Hujus defectu ferè pleraque nostra infelicem sortiuntur exitum. Telam ordimur, sed Deo non consulto; hinc finis minime secundus. Et contingit plurimum, ut qui res humanā tantum prudentiā munitas aggrediuntur, solam etiam pariantur comitem prudentiam humanam, & quæ sine Deo cœperunt, sine Deo finiant. Teipsum, o homo, tuosque mores & orandi consuetudinem inspice. Christus pro te oraturus in faciem prosternitur: tu in causā tuā quid facis? ubi sub-

Math. c. 6. v. 6.

Luc. cap. 22. v. 41. Math. c. 26. v. 39.

Gen. cap. 3. v. 18. Matt. c. 26. v. 39. & 44. Luc. cap. 22. v. 43.

Marci. 14. v. 33. Math. c. 26. v. 37. & 38.

Hoc est, Pater, Pater.

Marci. c. 14. v. 36. Luc. cap. 22. v. 42.

Nihil aggrediendum nisi oratione præviā.

A missio? ubi seria pœnitudo? ubi animi attentio? ubi promissa emendationis executio? Observa oculos, aurium, mentis evagationes, & mille, dum oras, ludibria. Vide corporis compositionem, an non sæpe ludem quàm oranti sis similior.

Hic simul maximam Christi liberalitatem in nos expendamus. Variè munificus fuit Dominus JESUS in ipsis tormentis suis. Nam pæne antequam condendum testamentum finiri, jam partiri cœpit. Discipulis suis Corpus suum & Sanguinem dedit: Malcho inter olivas restitutum auriculam: Caipha Pontifici, vaticinii donum, velamen oculorum suorum, & carcerem nocturnum suo ingressu consecratum: Annæ, quamvis nec judici nec Pontifici, primum sui conspectum: Pilato magnam partem effusi sanguinis & evulso criniam, vestem albam, arundinem, & chlamydem sui corporis contactu sacram: Herodi redintegratam cum Pilato amicitiam: Judæis omnibus, sui sanguinis pretium & figuli agrum: Veronicæ vultus sui imaginem & egyptum: militibus se crucifigentibus suas vestes & exortam à Patre veniam; Matri suæ novum filium: dilecto discipulo suam Matrem: latroni paradisum: Josepho & Nicodemio mortuum exanguem corpus suum, clavos, & spineam coronam: Longino lanceam suo cruore tinctam: Centurioni & pluribus aliis sui notitiam, mortuis reditum ad vitam. Soli & lunæ nigrum funebre palium: terre ac rupibus miserationem & sensum: olivarium horto sudorem sanguineum: monti Golgothæ crucem, fatalem suum lectulum: sepulchro denique funebria linthea & sudarium doffavit.

Ita se morientis Christi liberalitas effundit in omnem humanam gentem. Quid nos redonamus tam largiter donanti? Omnia dabimus, si cor demus; nihil dat, qui cor negat.

§. II. De Sanguineo Christi sudore in horto.

C Hristus jam pæne semimortuus non oravit tantum in horto, sed & sudavit, & quidem sanguine. Hic ego Angelis loquendi aut scribendi vices assignarem, si possem, ut illæ mentes beatissimæ Servatoris pavorem, tandem, sudorem, maestitiam; inexplicabilem cum morte luctam & *ἀγωνα* explicarent. Quid tale ab ultimâ mundi origine auditum vel visum? ætius lætantis animi aperuit & laxavit poros; per apertos non aqua, ut solet, sed sanguis impetu prorupit. En, quàm triste spectaculum! Dei Filius, genitorum caelestium voluptas, expallefcit, submitit genua, procumbit humi, divinum os solo adsternit, cum acerbissimâ morte luctatur; in hac ipsâ tamen luctatione ardentissimam orationem ad tres horas, quod probi Auctores tradunt, produxit. Prolixius orasse dicitur, ait Barradius, quoniam trium horarum spatio oravit. Idem illum in cruce fecisse censent. Nam illis tribus horis, quibus in cruce vivus pependit, hoc unum sibi laboris sumpsit, ut credidimus, Patrem humanæ genti precibus conciliare. Ita vixit tres horas in silentio oliveto, die proximâ tres alias in infami ligno precibus dedit, alias crebrius & ex more noctes integras precando pervigilavit. Disce, obsecro, ignavissime homuncio, Domini tui exemplo, vel unicam saltem horulam vigilare & orare.

Ita non oravit tantum, idque tam prolixè; sed etiam sudavit, & quidem copioso sanguine. Hæc oratio & luctatio ad noctem mediam durasse creditur. Jacebat eo tempore cæli Dominus tanto peccatorum pondere depressus, meroribus & angoribus tantis circumfluens, ut ætuans sanguis non ad cor coiret, sed per omnes artus undequaque prorumperet. Prò admirandam immutationem! In Thaboris jugo hujus ipsius hominis vultus instar solis irradiabat, instar nivis candebat vestes; jam pallor vultum, vestem cruor inficit. O JESU maestissime, pæne dixerim, hoc quidem n-

mis mature facis. Adhuc tibi flagra, spinæ, iter ad crucem, crux ipsa restat toleranda: tu verò jam pæne ipsam ante mortem moreris. Ecquid tandem purpureum hunc sudorem è corpore toto cliquavit?

I. Peccata mea, tua ô, homo, & nostrum omnium. Hoc illud fuit prælum, hoc torcular, quo botrus succi plenus fuit expressus. Sub isto tot culpatum onere ingemiscit, moeret, anhelat, dolet, plorat, fatiscit, sudat largiter. Rectissime ajo: Peccata hoc fecere. Quot annis religiosorum hominum complures hoc unum commeditantur, quid sit peccatum? Sed quis ad caput rei pervenit, quis invenit fundum, quis umquam immensissimum peccati barathrum exploravit? quis omnia ejus mala perscrutatus est? Censeam ego, scditatem peccati, & nequitiam extremam à nemine mortalium satis umquam capi posse. Quæ enim hæc malorum omnium infinita est malitia, peccatum unicum æternitate totâ numquam satis puniri posse? Dei Filius omnia orbis peccata & vidit, & ipse unus portavit. Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Hinc Deus per eundem Iaiam justissime queritur: *Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisi mihi laborem in iniquitatibus tuis.*

II. Rei jam capitis damnati horrore supplicii futuri, & solâ mortis imagine, quæ in animum ipsorum identidem incurrit, gravius quàm ipsâ morte cruciantur. Christus universam imminens sibi mortis feriem quàm integerrimè prævidit, eamque animo ac mente altissimâ concepit. Hinc horror, pavor, moeror in eo tantus, ut omnis sanguis sede suâ motus trepidanter totum corpus pererrârît, foras demum eruperit in ipsam quoque terram effusus. Nam etsi prius ad cor more suo confluxerit opem allaturus, inde tamen amoris ardore impulsus in summam sese cutem tamquam fugitivus eiecit. Imò cor ipsum in illos rubentes rivulos credi potuit liquefactum.

III. Mœroribus aded ingentibus circumfluere voluit Servator, ut nostri pectoris angustia inde firmarentur, ne mentis imbecillitas, languor, consternatio nos ad terram affligeret, & in perniciem daret, nève in rebus turbidis & luctuosis pœnit desponderemus animum, sed ut hoc admirando hortensii spectaculo erecti, cogitationem ejuscemodi susciperemus: Etiam Dominus meus *Jesvs* humanam imbecillitatem expertus, tædium, pavorem, mœstiriam extremam sensit; ad ipsam usque mortem aded tristis, ut ab Angelo voluerit corroborari. Nam, quod Lucas dixit, *apparuit illi Angelus de celo, confortans eum.* Duremus igitur, & cum Christo nos esse homines fateamur, viribusque divinis tantò magis fidamus, quantò magis diffidimus nostris. Sed uti Christi precationem triam hoc semper epilogo clausit: *Verumtamen, Pater mi, non mea, sed tua voluntas fiat.* Eodem prorsus modo, isdem omnino verbis & nos orationes nostras concipiamus: Non quod ego volo, mi Deus, sed quod tu. Idem in extremis fiat, cum sudor frigidus prorumpet, cum conscientia & hostis stygius anget; eja tunc patienter & viriliter agamus, divinæ voluntati ex toto subiectissimi. Sic animaris in conspectu hostium se dare, & cum Christo licet dicere: *Surgite, camus, omnem hostilem impetum excepturi.*

Sed & illud hîc altâ mente tractemus. Dolores mortis nemo sentit, & diu inter vivos subsistit; Christus sensit, nec statim in vitâ esse desit. Ita diu ac prolixè mori voluit. Et tamen in productiore hac mortis luctâ hominem nullum habuit, qui verbulo solaretur. Quod ipse per Pfalten questus: *Et sustinui, ait, qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni.*

IV. Admiranda Christi liberalitas, summus amor

fuit, qui non solum omnem sanguinem inter tormenta nostrâ salutem fudit, sed etiam insuper non sine grandi miraculo absentibus tormentis ter amantissimè propinavit. Et. quidem in cœnaculo, ubi tam multum sui sanguinis dono reliquit, quantum toti humanæ genti omnibus futuris post sæculis quotidie bibendum sufficit. Non sine ratione dixerim: Christus seipsum prius crucifixit in mensâ, quàm illum Judæi in Calvariâ. Nam suis ipse manibus semet obtulit, sacrificavit, & edendum tradidit ipsi etiam proditori Judæ, representanti tot millia improborum, qui Corpus Dominicum impurâ conscientia sumpturi erant, & quasi denuò crucifixuri. 2. In olivei orto non sine miraculo fudit sanguinem, ubi sine flagris & virgis flagellatus, sine clavis terræ affixus, ante mortem dici potest mortuus. 3. In infami ligno, ubi post mortem jam obitam omni jam sanguine liberalissimè fuso, nihilominus è pectore mixtum aquâ sanguinem jussit scaturire. Verè copiosa apud Dominum redemptio.

Sed nondum liber ex hoc oleario orto tot mysteriorum conscio abire, sanguineos Christi sudores attentius contemplari placet. Sed laxemus aliquantum dictionem, & plusculum libertatis calamo demus, ut tantò melius commiserescens animi sensâ explicemus.

§. III. Cur Christus sanguine sudarit.

Iam ejus rei causas brevè complexi sumus. Sed hæc ipsæ paulo explicatius tradendæ, ut eò altiùs tanti mysterii contemplatio omnium animis insigatur. Romani veteres, uti Plutarchus in Fabio docet, cocineam tunicam ad Imperatoris tentorium in hastâ proposuerunt, accendendo insiti, ad concipiendam pugnam & arma paranda; & ut intelligerent diem prælii adesse, pro vitâ & sanguine certandum esse. Prælium Servatori cruentum, atrox, infandum instabat; omnis inferorum phalanx in unitis caput conjuratis viribus imminabat. Et en pridè quàm pugna hæc committenda, noster hic Imperator dat belli signum è rupe olivariâ: vestem ipse suam non alio murice vel ostro, quàm sanguine suo rubefactam proponit. Neque verò eam facili labore rubefecit. Gemuit, suspiravit, doluit, sudavit, & sudando sanguinem emisit. At unde tandem insolitus hic sudor? Quin et homines ob mortis horrorem nocte unâ incanuerint, qui etiam extincti sint, fuisse quosdam accepimus; qui sanguine sudarit, vix ullum. Apud Sicheimenses in Belgicâ, ante annos circiter quadraginta, non homo vivus, sed divinæ Matris Virginis imago sanguinem sudavit, uti memorat ævi nostri clarissimus scriptor Justus Lipsius. Feminam fuisse affirmat non è plebe testis, quæ mariti sui mortem eo lacrymarum imbre profœcra est, ut lacrymis deficientibus guttas sanguineas oculi stillârînt. At verò, qui sanguinem toto corpore, tantâ copiâ, ali ratione sudarit, nemo mortalium ullis retro sæculis est visus. Jacob Patriarcham cerno cum Angelo luctantem, sed sine sanguine: Joannam Prophetam video precantem & laborantem, sudantem & æstuantem aspicio, sed sine sanguine: Paulum concionantem, & in laboribus plurimis anhelantem observo, multum viri sudorem adverte, sed & hunc sine sanguine. Unum hodie Servatorem nostrum conspicio, qui luctetur quasi cum Angelo, sermocinetur cum Deo, tristetur ad mortem, sudet demum & æstuet, idque cum multo sanguine, è quo vitiatorum nostrorum paralyti pharmacum paretur, etâ reverâ pluris sit remedium istud, quàm morbus.

Naturæ interpres Plinius, sanguinis & lac pluviam in prodigiis numerat, & portendere ait, cavendam esse divinam iram, prout nimirum aruspices interpretentur. Hodierna hæc sanguinis pluvia, quæ toto Christi corpore defluxit, luculentè nobis æterni Patris vindictam in inno-

Sanguinem suum Christus ter absentibus tormentis amantissimè propropinavit.

Joan. Mal-donatus, tom. 1. in Evangelicis, mc. 26. v. 39. Math. 26. inquit, ex his qui viderunt aut cognoverunt, ante annos duos Lutetia Parisiorum, hominem rotatum ac benevalentem, auditâ in se capitali sententiâ, sudore sanguineo fuisse persuasum Naturæ, ut si fieri posse & aliquando contigisse, docet Arist.

stor. lib. 7. de hist. Animal. c. 16. & lib. 3. de Part. Animal. cap. 5. in inno-

Corpore Christi fuit...

Luc. 24.

Rei capitis...

III. Mœroribus...

Luc. 22.

lib. 4.

Mari c. 14.

Plin. 63.

Liberalitas & amor Christi

Handwritten notes in the right margin, including 'LUCIUS' and other illegible text.

in innocentem filium demonstrat. Nicander, Dioscorides, alique complures affirmant eum, quem hamorrhoids serpens momorderit, unde quaque poris & meatibus sanguinem sudare, & sanguinando interire. Si vera quaratur causa hujus in Christo sanguinei sudoris, liberè pronuncio: Hamorrhoids illum icit. Hamorrhoidi aptissime peccatum comparem; à peccato Christus non suo sed alieno se admorsus est, ut correns ille sanguinis totis artubus proruperit. Quod si hamorrhoidis unius, atque non magna reptilis morsuncula, quia letifera, sanguinem potuit elicere; quid non potuerunt tot, tam inmania, tam mortifera humanæ gentis peccata, quot fuerunt à primis mundi canabulis, quot sunt eruntque ad supremum illius senium, quæ quidem tunc simul omnia Christum unum lancinabant? Ad tot hominum scelera huic mitissimo agno & pianda, vicinæ mortis horror & formido ingens accessit. Luctabatur secum ipse animus, & velle atque nolle inter se acriter decertabant; futuri cruciatis immanitas ut præsens objiciebatur animo, qui illam quidem vi rationis subigebat, & cupiebat mori; mortem tamen, præsertim tam atrocem & fœdam, naturalis sensus perhorrescebat, refugiebatque. Quare, videte obsecro, ut sese in hac luctâ ultimâ noster hic athletæ in gradum statimque componat. Vix hortum ingreditur, & mox pavere, pallere, angere, gemere, tristitiam aperire, tedium non diffiteri, angore vultu prodere, vigiliam & precum societatem potescere, à locis abire & redire sapius, quietem tamen aut solamen nusquam reperire. Et en, ut avellatur à suis, procumbat in genua, terræ faciem allidat, iratum Patrem exoret, verba suspiriis distinguit, in precatone perleveret, imminet sibi mortem averti postulet, non tamen suæ potiùs quam summæ voluntati satisfacere flagitet, preces easdem ter repetat, ad suos ter revisat, toties se terræ aternat, hunc sibi demum cruentum liquorem membris omnibus manantem exprimat. O spectaculum hominibus, & vel ipsis Angelis, luctuosum! Non fuit hæc Christi, (qualis sæpe nostra est) brevis aut perfunctoria precatio. In quo precandi ardore sanguis primùm ad cor compulsus, dein crescente in immensum angustia, ab eodem suffocari metuente repulsus, ubi per inflammatas venas & accensum corpus variè vagus & oberrans, sudore jam etiam defecto, foras demum, ruptis venulis, & apertis undequaque poris, ubertim expulsus est, subjecitque terram inebriavit prodigioso hoc nimbo. Hanc sanguinis eruptionem naturalem esse potuisse, non solius Aristotelis auctoritas, sed & ratio id convincit, cum sanguis & sudor eadem pene origine procedunt. Quam ob causam recentiores quosdam non audio, qui de vero exsudato sanguine nescio quid ambigunt; præcorum Patrum in hoc consensum veneror & sequor, atque veri sanguinis fuisse guttas agnosco, quæ, quia per corpus in terram destuebant, Ecclesiam quoque, corpus Christi mylticum, Martyrum sanguine mundandam denotabant. Dixi de cruenti hujus sudoris causa, addo nunc pauca de copia.

S. I V. Cur sudarit sanguine tam copioso.

Plorasse Christum sapius, scimus, numquam tamen, quam in hoc Gethsemano horto copiosius. Aliàs oculis tantùm lacrymatus est: at verò pridie mortem & manibus lacrymatur, & humeris, & genibus; toto demum corpore membrisque omnibus cruentas lacrymas profundit, ut verè illud præci Poëta de Christo usurpem:

Sanguerant lacryma: quæcumque foramina norat

Humor, ab his largus manat cruor: ora redundant,

Et patule nares: sudor ruber; omnia rotis

Membra suum venis: rotum est pro vulnere corpus.

Ceterùm adnotant nonnulli ex Egesippo Apostolo-

Ex his nata arbor.

Christus toto corpore & membris lacrymas cruentas profudit in Gethsemano horto.

Peccatum fuit sanguinei sudoris in Christo causa.

Christi lucta.

Et in eâ compositio.

Hæc sanguinis eruptio naturalis esse potuit.

Veri sanguinis gutte fuerunt.

rum discipulo, natam ex hujus sanguinis aspergine arborem, quæ in foliis hanc præferat scripturam: O mors quam amara est memoria tu! Mirandum planè, si verum. Sunt etiam qui nescio quæ notitiâ Dominici sudoris guttas numerent, dicantque effluxisse centenas quinquagenas octonas. Sed incerta hæc mittamus; ego innumeratas fuisse guttas malim dicere, & pene rivulum, sive Christi vestem, seu horti solum considerem. Vestem puniceis maculis ruffatam divinus Iaias vel olim videt, & hujus è Christo causam sciscitans. Quare rubrum est, inquit, indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Horti viride pavementum pretiosissimis his guttis liberaliter depictum fuisse, beatus Lucas affirmat his ipsis verbis: Et factus est sudor ejus sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Sudor nobis fervorem, sanguis pretium, sanguinis decursus abundantiam designat. Corpus quidem vel paucæ guttæ madidare potuerunt, non item terram: & stillare, guttarum est; decurrere verò, torrentium aut rivulorum. Ergo sanguineus hic Christi sudor non tantum coanxium destituit, trepidantes venulas deseruit, per pavida membra discurreit, per solutos poros prorupit, corpus Dominicum humectavit, sed etiam per artus defluxit, in subjecit humum se effudit, & omnem circa viridantem terram largiter & floridè purpuravit. Sanguis divini quam alia est longè vox tua, atque vox sanguinis ab innocente Abele fusi! Ille vindictam, tu misericordiam clamabas: ille Deum ut puniret; tu, ut parceret, rogabas: ille Caini parricidium, tu Christi in nos beneficium monstrabas; ille fratris in fratrem odium, tu Dei in homines amorem immensum testabaris. Ita nimirum amor iste divinus festinabat in nostram salutem, ut illi tarda nimis visa sint vincula, columna & flagra cunctari, morari vepres & spinæ, crux ipsa nimium differri videbatur. Ergo moram hanc indignatus, concitabat sese, atque in apertum prorumperebat, & quantum amoris incendium Christi pectus instar Vesuvii contineret, ipsis etiam oculis subiciebat. Quin & Christus ipse urgebat semet atque instabat, promissum à se exigebat, ad mortem accendebat, fors & seipsum sic affabatur: Si sanguinem sit inimicus adisti hostes, & sanguine sarurentur; si fratres mei meo sanguine liberandi, prodi cruor, erumpe, sanguis, sudate pori, stillate venæ, rorate tempora, ora lacrymis rigate oculi; pluite cuncta membra, fundite artus singuli, & excutite imbrem non parcum, non aquosum, sed copiosum, sed insolitum, sed sanguinolentum. Nondum quidem in Pontificum palatio sumus, nondum in Pontiano prætorio stamus, aut in viâ publicâ jacemus, nondum pendemus in Calvariâ, jam tamen ad olivarium cliyum pervenimus: hic funestæ tragediæ prologus est statuendus, Cajetana rupes spectabit sanguinarium epilogum.

O mi bone Jesu! quò tua demum in nos abibit liberalitas? Paullò antè sub extrema cenæ finem, tum nobis sanguinem in calice propinasti, jam illum iterum in tuo corpore, in veste, in horti pavimento propinas, brevi in ædibus Pilati copiosorem, omnem denique in Golgotha propinaturus è cruce. Myrrha prima, myrrha electissima est, & balsamum illud suaveolentius re- l quo atque carius, quod sponte defluit. Cruor hic tuus, Christe, nobis jure pretiosissimus, quia primus, quia sine ferro fusus est. Seraphicus ille Franciscus, omnium certè viriorum, cum primis avaritiæ capitalis hostis, sui tamen sudoris, quo cælum mercaretur, ne vel guttulam quidem voluit dividere: cujus ergo pretii nobis erit sanguineus hic sudor, quem ipse Rex cæli fudit, & restauravit universa?

Romanæ arenæ gladiatores eâ in se ibant sævitie, ut victor sæpe manum mitteret in patulum occisi vulnus, & sanguine velut se prolueret. Nec defuerunt è populo, qui gladiatorum sanguinem ex ipso vulnere hiatu biberent,

biberent, calidum adhuc spirantemque, idque contra morbum. Adhuc hic modus, qui curandis animi morbis medelam quarunt, habent hic, quem hauriant, purissimum sanguinem, recentem omnino, & de suis primùm receptaculis eliquatum.

Cum inter Argivis & Lacedamonios super Thyrao agro grave certamen esset, pars utraque selecti militis trescentos in pugnam composuit, qui liti hinc finem facerent. Pugnam est acerrimè, & sine missione, non sine sanguine, Ceciderunt denique unà omnes, duobus solam Argivis, Argenore & Chromio stantibus, qui ut victoriam domum nunciarent, à mortuis ad vivos properarunt. His digressis, Orthyadem Laconum fortissimus, etsi jam vicinissimus morti, extremas tamen vires resumpsit, loco confurrexit, hostium aliorum spoliavit, trophæum erexit, atque digito suo pro calamo, suo sanguine pro atramento usus, hunc scuto titulum inscripsit: *Lacedamonius de Argivis*. Quo factò, in casorum acervum se abiecit, & finit. Si fas ima summis conferre, Orthyadem in Sionis viridario invitatum conspicio, Christum video, qui inter extremam cum morte luctam trophæum statuit, & has in illo voces suo sanguine descripsit: *Sic DEVS dilexit mundum*. O nimum amorem istum, cui explendo mors una satis non fuit, sed ante mortem vitam hanc nostram mori cogit! ita quidem, ut nostri amantissimus Christus membra intierit, guttatim contabescere, & per lenta sanguinis stillicidia, diversis viis animam abire voluerit: & tamen adhuc plus diligebat ille quam perforebat, plus perferre cupiebat quam per humanam naturam valebat: mors illi pœnarum ejus vicissima videbatur; nec ei sufficiebat, si semel tantum moreretur in Golgothæ cœmeterio, nisi prius fuisset etiam mortuus in Gethsemani viridario: parum ei erat, si inter latrones expiraret medius, nisi & ante sudore sanguineo sic fumaret, ut jam flagellatus videri posset.

§. V. Ad Christum sudore sanguineo manentem pui suspiratus. *Pluricula de aliis quæ ad rem presentem.*

O mi amantissime Domine JESU, te unum suspirat cor meum. Cur, o amor meus, cur ita ipse tormenta ita præcipitas? Nondum hic illus est è Brutorum gente Romanus carnifex, nondum hamata te flagella lacerant, nondum aculeati sentices divinum verticem perfodiunt, nondum prægrandes clavi manus pedesque configunt; & tamen jam nunc tam uberes cruoris fonticuli fluunt. Quid eras fiet, cum totum corpus unus erit livor, vulnus unum? nimirum hodie tibi vult currunt, eras dabis cruoris maria. Atqui verò in supremis his angustiis, nemo unus hominum est, qui te vel minimum refocillet, nullus qui vicem tuam participet, qui dolorem tuum vel verbulo soletur: etiam amantissimi deserunt: ipsi etiam discipuli linguâ quàm animo meliores destituunt. Paulo antè vinciri tecum & mori parati, jam stertunt, brevi & fugam circumspicendi: solus o Christe vigilas, solus precaris, sudas & laboras. Verè torcular solus calcasti. O mi JESU, JESU mi patientissime, miserere mei, præcipue supremo vitæ meæ tempore. Confirma me in ultimo certamine, illâ præsertim horâ, quæ de omnibus meis animis sententiam feret. Mætores tui meos refocillent, angores tui meos dissipent.

Sed o felicem te dives olearum Horto, à Domino tuo purpurate, & sanguineis notis velut rosis stellate; tu arcanas illas voces atque genitus, tu suspiria lacrymis distincta, tu preces singultibus interruptas audivisti, conscius meritoris qui Christum, soporis qui locos oppresserat. Gatriant alii Adonidis aut Aleinoi hortos: nuge sunt & meta dumeta ad te comparati; Elysi campi, Elysi non sunt præ tuâ dignitate. Non errem, si te feliciorum primo illo paradysum dixerim. Et quis

Tom. II.

me transferat, ut olim Adamum, in nova hæc & beata tempe? Sed & o felicem te terram, quæ Domini tui cruorem combibisti, numquam tam pretioso rore irrigata! Quis mihi det, ut sexcentis oculis fatigem locum, quem Servatoris vestigia presserunt; genua contigerunt, cui sese os oculique appresserunt? Sed o terra, an non erubuiti, te premi tam sacro pondere, te aspergi tam nobili liquore? Imò certè rubere cœpisti Minio nimis pretioso purpurascens, postquam tubentem tibi stillam novus hic hortulanus irroravit. Et tu è caelesti prætorio alare Juvenis, quod tibi munus in hoc hortodemandatum? tunc illum solaris, qui tuum unicum est solamen: illumne ad certamen animas, qui tunc in illo contra apostatas angelos certamine, servavit? Ah! quæ hæc tam lucuosa metamorposis, quod fatum hoc tam ineluctabile, ut is in terrâ jaceat, quem in cælo beatæ mentes non sine tremore adorant.

Quid agimus hic Christiani, quæ animi nostri sunt sensa? Videre mihi, obsecro, æterni Patris Unigenam, mæsto noctis silentio, ad olearum colles terra diffusam, & velut sub mole maximâ fatiscentem, guttis roseis undique notatum. Videte mihi botrum crucis torculari nondum impositum, jam tamen ex eo vindemiam sponte redundantem. Videte oleam trapetis nondum pressam, jam tamen olivi plurimum sudantem. En spongiam nullius manu contractam, humore tamen copioso manantem. En terram virginem hostili aratro nondum proficissam, jam tamen messe uberi triumphantem. Videte mihi pellicanum nondum clavorum rostris confixum, jam tamen sanguineis rotibus stillantem. Videte agnum nondum macello, nondum cultro admotum, jam tamen undequaque guttis sanguineis respersum: guttas modo videris, brevi visuri sanguinis flumina. Sed o sensus humanos, vel adamante duriores illum hircinò sanguine domari ferunt; hos sanguis divinisissimus tam largè, tam variè fusus vix quidquam

egollit. Terra movet, sol expallet, sepulera referant, saxa rumpunt, mortui sentiunt, rupes dissiliunt. Homo quid? Ridet, & Domini sui sanguinem, jocum sepe facit & ludibrium. Chrotildis regina, uti Gregorius Turonensis refert, ab Amalerico conjuge crudeliter habita, Childeberto fratri candidum linteum misit proprio sanguine infectum, quod loco litterarum esset, & hoc quasi fratri diceret: Videtne hæc Childeberte, & pateris? cernisne quid soror pariat, & conives? non vindicas, non defendis? Et, en nobis ex oliveto sudarium misit Christus, quod suo ipse sanguine largiter pinxit, & hæc quasi verba inscripsit: Hunc mihi sudorem scelera vestra expresserunt: videris ista, & vitam priorem non desipis? Utinam nos Childeberti nunc simus, & in nostram ipsi vindictam animemul Certè Patientem Christum nemo luget verius, nemo amat sincerius, quàm qui ea, ob quæ passus est Christus, odisse incipit. Tui, o mitissime JESU, sudores sanguinei gelidos meos abstergant, tuæ preces vin & robur meis tribuant. Tua innocentia meas noxas eluat, tua mors immortalitatem mihi beatam conferat. Tuus sim vivus, mortuus. Ita tecum, mi JESU, & pro te libens moriar.

CAPUT III.

Christus moriturus ab Iscariote proditur, à Petro negatur, ab Herode illuditur, à Pilato flagellatur.

Filius Virginis Christus ab omni hominum genere contumelias est passus: à suis, ab alienis, à sacerdotibus, Pontificibus, Senatoribus, Regibus; à Pharisæis & plebe; à summis, infimis; ab hostibus & amicis. Ipsi etiam

Christus ab omni hominum genere contumelias est passus, etiam

Ff

Handwritten notes in the right margin, including 'LAVET IN ACQUA' and other illegible text.

Handwritten notes in the left margin, including 'Amor Christi' and other illegible text.